

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

VASTASAAPUNEET OPPILAAT PERUSOPETUKSEEN VALMISTAVALLA LUOKALLA

Tutkimuksia Suomesta ja Ruotsista

Helsingin yliopisto
Kasvatustieteellinen tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Kasvatustiede
Kesäkuu 2017
Silja Rajamäki

Ohjaaja: Maria Ahlholm

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Kasvatustieteellinen	Laitos - Institution - Department Opettajankoulutuslaitos	
Tekijä - Författare - Author Silja Rajamäki		
Työn nimi - Arbetets titel Vastasaapuneet oppilaat perusopetukseen valmistavalla luokalla – Tutkimuksia Suomesta ja Ruotsista		
Title		
Oppiaine - Läroämne - Subject Kasvatustiede		
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Kandidaatintutkielma / Maria Ahlholm	Aika - Datum - Month and year 06/2017	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 28 s.
Tiivistelmä - Referat - Abstract <p>Maahanmuuttajien määrä kasvaa jatkuvasti sekä Suomessa että Ruotsissa. Maahanmuuttajien joukossa on paljon peruskouluikäisiä lapsia, joten on tärkeää tutkia, miten vastasaapuneiden oppilaiden kohtaaminen ja opettaminen järjestetään. Tämän tutkimuksen tavoitteena on tehdä katsaus siitä, millaista tutkimusta vuosina 2012–2017 vastasaapuneiden oppilaiden perusopetukseen valmistavalla luokalla opiskelusta on tehty sekä esitellä tutkimuksista nousseita teemoja. Tavoitteena oli esittää jäsenelty kokonaisuus aiheesta tehdystä aiemmasta tutkimuksesta.</p> <p>Tutkimus toteutettiin kirjallisuuskatsauksena. Vastasin tutkimuskysymyksiini lukemalla aiempia Suomessa ja Ruotsissa tehtyjä tutkimuksia perusopetukseen valmistavasta luokasta. Esittelin ja analysoin aiempien tutkimuksien tuloksia ja kokosin ne neljään eri teemaan: oppilaan integraatio ja vastaanotto koulujärjestelmään, uuden kielen oppiminen, kodin ja koulun välinen yhteistyö sekä opettajien kokemukset työstään. Kuvailin tutkimuksien keskeisiä tuloksia näiden teemojen avulla.</p> <p>Valmistavalla luokalla opiskelevien oppilaiden yleisopetukseen integroimisen merkitys nousi esille monessa tutkimuksessa. Integraatiota toteutetaan järjestämällä osa tai kaikki oppilaan opetuksesta yleisopetuksen luokassa. Kielen oppiminen oli tutkimustuloksien mukaan tärkein yhteiskuntaan integroitumista edistävä asia. Oppilaat oppivat kieltä opettajan lisäksi muilta oppilailta. Kodin ja koulun välisen yhteistyön havaittiin olevan oppilaan ja koko perheen kotoutumisen kannalta tärkeä tekijä, vaikka yhteistyö voi olla ajoittain hyvin haastavaa. Opettajat kuvailivat työtään valmistavassa opetuksessa palkitsevaksi. He pitivät työn tuomasta vapaudesta ja luovuuden käyttämisestä opetuksessa. Resurssien vähyys ja valmiiden oppimateriaalien puute olivat opettajien kertomusten mukaan heidän työnsä huonoja puolia.</p>		
Avainsanat - Nyckelord Perusopetukseen valmistava opetus, perusopetukseen valmistava luokka, vastasaapunut oppilas		
Keywords		
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto, keskustakampuksen kirjasto, käyttäytymistieteet / Minerva		
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information		

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Educational Sciences		Laitos - Institution – Department Department of Teacher Education	
Tekijä - Författare – Author Silja Rajamäki			
Työn nimi - Arbetets titel Newly arrived students in preparatory classes – Studies from Finland and Sweden			
Title			
Oppiaine - Läroämne - Subject Education			
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Bachelor's Thesis / Maria Ahlholm		Aika - Datum - Month and year 06/2017	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 28 pp.
Tiivistelmä - Referat - Abstract <p>Number of immigrants are continuously increasing both in Finland and in Sweden. Among the immigrants there are many children of comprehensive school age. Therefore, it is important to study how encountering and educating of newly arrived students is arranged. The aim of this study was to provide an overview of the research that has been done in years 2012–2017 about newly arrived students and their education in preparatory classes, and to present themes that have emerged from research. The aim was to present a structured totality of previous research on this subject.</p> <p>This study was carried out as a literature review. I answered my research questions by reading previously in Finland and in Sweden made studies about preparatory class. I presented and analyzed the results of previous studies and I summarized results in four different themes: newly arrived student's integration in school system, learning a new language, collaboration between home and school and teacher's opinions about their work. I described the key results of studies through these themes.</p> <p>The importance of integrating preparatory classes student in to the mainstream education emerged from many studies. Integration is carried about by arranging part or entire of the pupil's education in the mainstream education. According to research results, language was the most important thing in integrating in to the society. Apart from teachers, students also learn language in interaction with other students. Collaborating with home and school was found to be an important factor in integration of the student and the whole family. Although collaborating may sometimes be very challenging. Teachers working in preparatory classes described their job as rewarding. They liked about the freedom that came with the job and they also liked about possibilities of using their creativity. According to teachers, lack of resources and lack of teaching materials were the worst part of their job.</p>			
Avainsanat - Nyckelord			
Keywords Preparatory education, preparatory class, newly arrived student			
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited City Centre Campus Library/Behavioural Sciences/Minerva			
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information			

Sisällys

1	JOHDANTO	2
2	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	4
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	5
4	TUTKIMUKSIA VASTASAAPUNEIDEN OPPILAIDEN OPISKELUSTA VALMISTAVALLA LUOKALLA	7
	4.1 Tutkimukset Suomessa	9
	4.2 Tutkimukset Ruotsissa	11
	4.3 Yhteenveto tutkimuksista	14
5	PERUSOPETUKSEEN VALMISTAVA OPETUS	16
	5.1 Vastasaapuneen oppilaan vastaanotto ja integraatio	16
	5.2 Uuden kielen oppiminen	18
	5.3 Kodin ja koulun välinen yhteistyö	20
	5.4 Opettajien kokemukset työstään	21
6	POHDINTAA	23
	6.1 Tutkimustulosten yhteenveto	23
	6.2 Luotettavuus	24
	6.3 Jatkotutkimus	24
	LÄHTEET	26

TAULUKOT

Taulukko 1. Tutkimukset ja tutkimuskohteet.....	8
---	---

1 Johdanto

Peruskouluikäisenä Suomeen tai Ruotsiin muuttavat oppilaat, jotka eivät osaa suomea tai ruotsia, ovat oikeutettuja valmistavaan opetukseen ja suomi/ruotsi toisena kielenä -opetukseen.

Toisen kielen oppimisesta puhuttaessa tule muistaa, että vaikka oppilas puhuisi kotona eri kieltä kuin koulussa, ei hän välttämättä ole toisen, vaan kolmannen tai neljännen kielen oppija. Toisen kielen oppimisen tutkimuksessa toinen kieli termillä tarkoitetaan kieltä, jota oppija oppii arkisissa konteksteissa ja kieli on näin ollen sekä väline että kohde. Näin ollen suomi toisena kielenä tai ruotsi toisena kielenä eivät ole ongelmattomia termejä, vaikka niitä tässäkin tutkielmassa käytetään. Vastasaapuneelle oppilaalle uuden kotimaan kielestä kehitty ajan kuluessa yleensä ensisijainen sosiaalisen elämän kieli, minkä vuoksi termin toinen kieli käyttö tuntuu myös sopimattomalta. Tämän vuoksi voisi olla aiheellisempää puhua esimerkiksi uuden kielen opiskelusta.

Vastasaapunut (nyanländ) oppilas määritellään Ruotsissa koululain perusteella seuraavasti: oppilas on muuttanut Ruotsiin asuttuaan aiemmin ulkomailla ja on aloittanut koulunkäyntinsä Ruotsissa myöhemmin kuin sinä vuonna syyslukukautena, kun on täyttänyt seitsemän vuotta (Skollag, 2010/800, 3 kap. 12 a §). Myös Bunar (2015, 9) määrittelee vastasaapuneen oppilaan: oppilas muuttaa muualta Ruotsiin kouluaikaansa ja häneltä puuttuu perustaidot ruotsin kielestä. Oppilasta ei saa pitää vastasaapuneena enää, kun hän on käynyt koulua Ruotsissa neljä vuotta (Skollag, 2010/800, 3 kap. 12 a §). Terminä vastasaapunut ei ole Suomessa vielä yhtä laajassa käytössä kuin Ruotsissa.

Suomessa perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tarpeelliset valmiudet siirtyä perusopetukseen, esimerkiksi riittävän hyvän suomen tai ruotsin kielitaito. Tavoitteena on edistää oppilaiden kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan, mutta myös oppilaan oman äidinkielen hallintaa ja kulttuurin tuntemusta. (Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet, tästedes PeVaOPS, 2015, 5.)

Suomessa perusopetuslain (1998/628) 5§:n mukaan perusopetukseen valmistavaa opetusta voidaan järjestää kunnassa, mutta sitä ei ole lailla määrätty pakolliseksi. 6–10-vuo-

tiaille oppilaille perusopetukseen valmistavaa opetusta annetaan 900 tuntia ja yli 10-vuotiaille 1000 tuntia (PeVaOPS, 2015, 5). Tämän perusopetukseen valmistavan opetuksen laajuudeksi on säädetty vuoden oppimäärä (Perusopetuslaki, 1998/628, 9§). Oppilas voidaan kuitenkin siirtää perusopetukseen ennen valmistavan opetuksen päättymistä, jos hän pystyy seuraamaan ymmärrettävästi perusopetusta (PeVaOPS, 2015, 5).

Perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opintojen tavoitteena on, että oppilas saavuttaa vähintään kehittyvän alkeiskielitaidon tason (PeVaOPS, 2015, 7). Eurooppalaisen viitekehyksen (tästedes EVK, 2003) mukaan kehittyvällä alkeiskielitaidon tasolla A1.2 oppilas harjoittelee suppeaa viestintää tutuissa tilanteissa ja pystyy esimerkiksi viestimään lyhyin lausein omia tarpeitaan. Kuulun ymmärtäminen on rajallista, lyhyitä lauseita ja sanoja. Taitotasolla A1.2 oppilas osaa kirjoittaa lyhyesti itsestään ja perheestään ja ymmärtää lyhyitä, yksinkertaisia tekstejä. Puheessa esiintyy paljon virheitä, mutta oppilas osaa viestiä suppeasti esimerkiksi omiin tarpeisiinsa liittyen. (EVK 2003.)

Perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestäminen ei ole Ruotsissakaan pakollista. Ruotsin koululaki määrää, että koulun rehtori voi päättää oppilaan opiskelusta valmistavalla luokalla, jos oppilaalla ei ole ruotsin kielessä riittäviä taitoja hyötyäkseen opetuksesta perusopetuksen normaalilla luokalla. Laissa mainitaan kuitenkin, että jos oppilaan taidot kehittyvät jossakin aineessa niin, että hän pystyy seuraamaan ruotsinkielistä opetusta ja osallistumaan siihen kokoaikaisesti, tulee hänet siirtää heti kyseisen oppiaineen osalta normaaliin perusopetukseen. (Skollag, 2010/800, 3 kap. 12 f §.) Peruskouluikäiselle oppilaalle ei voida antaa opetusta pidempään kuin kahden vuoden ajan valmistavalla luokalla (Skollag, 2010/800, 3 kap. 12 f §).

Valmistava opetus tutkimuskohteena on Suomessa hyvin uusi aihe, jonka tutkimukseen on alettu kohdistaa huomiota vasta lähiaikoina. Tutkielman aihe on näin ollen myös hyvin ajankohtainen, sillä Suomessa valmistavan opetuksen oppilasmäärät ovat jatkuvassa kasvussa, mutta esimerkiksi Härkösen (2013, 6), Kuusiston (2016, 2) ja Salon (2014, 23) mukaan aihetta on edelleen tutkittu kohtalaisen vähän.

2 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, millaista tutkimusta vuosina 2012–2017 Suomessa ja Ruotsissa on tehty perusopetukseen valmistavalla luokalla opiskelevista vastasaapuneista oppilaista. Tutkimukseni tavoitteena on selvittää myös, millaisia asioita tutkimuksissa käsitellään koskien perusopetukseen valmistavaa luokkaa.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaista tuoretta tutkimusta vastasaapuneiden oppilaiden perusopetukseen valmistavalla luokalla opiskelusta on tehty?
2. Mitä huomioita ja teemoja perusopetukseen valmistavasta luokasta nousee esille tutkimuksien perusteella?

3 Tutkimuksen toteutus

Tutkimus ei pyri sataprosenttiseen kattavuuteen, vaan pyrin esittelemään, millaista uutta ja tutkielmani kannalta relevanttia tutkimusta perusopetukseen valmistavasta luokasta on viime vuosina tehty Suomessa ja Ruotsissa. Tämän vuoksi tutkimukseen aineistoon ei ole valittu kaikkia olemassa olevia perusopetukseen valmistavasta opetuksesta tehtyjä tutkimuksia. Saattaa myös olla, että on olemassa aiheeni kannalta relevanttia tutkimusta, joka on jäänyt syystä tai toisesta huomaamatta. Käytin tutkimusaineiston hakuun SwePub, ARTO ja DiVA -hakukoneita.

Listaan seuraavaksi käyttämäni hakusanat. Hakutermit on annettu sulkeissa hakusanan jälkeen.

Suomenkieliset hakusanat ja hakutermit

- maahanmuuttaja (maahanmuut*)
- vastasaapunut (vastasaapu*)
- suomi toisena kielenä
- vieras kieli
- valmistava luokka (valmist* luok*)
- valmistava opetus (valmist* opet*)

Ruotsinkieliset hakusanat ja hakutermit

- invandrare (invandr*)
- nyanlända (nyanlän*)
- svenska som andra språk
- främmande språk
- förberedelseklass (förberedelsekla*)
- introduktionsklass

Aineistoa kerätessäni ja rajatessani käytin muutamia ennalta valitsemiani kriteerejä. Tutkimuksen tuli olla vähintään maisteritasoinen opinnäytetyö ja sen tuli olla luettavissa ko-

konaan. Tutkimuksen tuli olla tehty Suomessa tai Ruotsissa, mutta tutkimuksen kirjoituskieleksi hyväksyin suomen, ruotsin ja englannin. Aikarajauksena käytin vuotta 2012, joten tutkimuksen piti olla julkaistu vuonna 2012 tai sen jälkeen. Aikarajaus siksi, että halusin saada mahdollisimman tuoretta tutkimusta aineistoon. Aiheeltaan tutkimuksen tuli liittyä vastasaapuneisiin oppilaisiin ja perusopetukseen valmistavaan luokkaan.

Lopulliseen aineistooni kuuluu 20 tutkimusta. Näistä 11 on pro gradu -tutkielmia, kaksi väitöskirjaa ja seitsemän tutkimusartikkeleja. Tutkimuksista kymmenen on tehty Suomessa, joihin kuuluu yksi tutkimusartikkeli, yksi väitöskirja ja kahdeksan pro gradu -tutkielmaa. Tutkimuksista kymmenen on tehty Ruotsissa ja niihin kuuluu kuusi tutkimusartikkelia, yksi väitöskirja ja kolme pro gradu -tutkielmaa.

Tutkielman luvussa 4 vastaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni. Teen jokaisesta aineistooni kuuluvasta tutkimuksesta tiivistelmän abstraktien ja tutkimuskysymysten avulla. Tutkielman luvussa 5 vastaan toiseen tutkimuskysymykseen. Sitä varten luin kaikki tutkimukset kokonaan ja nostan esille tutkimusten perusteella perusopetuksen valmistavasta luokasta tärkeitä huomioita.

4 Tutkimuksia vastasaapuneiden oppilaiden opiskelusta valmistavalla luokalla

Seuraavissa alaluvuissa käsittelen vastasaapuneiden oppilaiden opiskelusta perusopetukseen valmistavalla luokalla tehtyjä tutkimuksia. Käsittelen ensin luvussa 4.1 Suomessa tehdyt tutkimukset, sitten luvussa 4.2 Ruotsissa tehdyt ja lopuksi luvussa 4.3 teen yhteenvedon tutkimuksista.

Olen koonnut tutkimukset taulukkoon 1. Ensin ovat aakkosjärjestyksessä tutkimusartikkelit, sitten väitöskirjat ja viimeiseksi pro gradu -tutkielmat. Tutkimukset on määritelty taulukkoon niiden tutkimuskohteiden perusteella. Tutkimuksen kohteena oli joko oppilas tai opettaja. Tutkimukset jakautuivat kohteen perusteella myös oppilaiden integraatioon ja vastaanottoon, opettajien kokemuksiin sekä oppimiseen ja opettamiseen. Joidenkin tutkimuksien kohteet ovat osittain päällekkäisiä ja niissä tutkitaan useampaa kuin yhtä kohdetta, joten olen luokitellut nämä tutkimukset kahteen eri kategoriaan.

Taulukko 1. Tutkimukset ja tutkimuskohteet.

Tekijä ja julkaisuvuosi	Tutkimuskohteena oppilas	Tutkimuskohteena opettaja	Tutkimuskohteena oppilaiden integraatio ja vastaanotto	Tutkimuskohteena opettajien kokemukset	Tutkimuskohteena oppiminen ja opetus
Ahlholm (2016)	x				x
Axelsson (2015)		x	x		x
Bouakaz ja Bunar (2015)	x	x	x		x
Jepson Wigg (2016)	x		x		
Månsson (2016)		x	x		
Nilsson Folke (2016)	x		x		
Nilsson ja Axelsson (2013)	x		x		
Nilsson Folke (2017)	x		x		
Salo (2014)		x		x	x
Ahmed ja Lefalk (2012)		x	x		x
Ahonen (2016)		x		x	
Albertsson ja Ersblad (2015)		x	x		x
Gustafsson (2014)	x				x
Härkönen (2013)		x		x	
Karabas (2012)		x			x
Kaurala (2016)		x	x		
Kuusisto (2016)	x				x
Laitinen (2016)		x		x	
Panula ja Parviainen (2016)		x	x	x	
Sistonen (2015)	x				x

4.1 Tutkimukset Suomessa

Suomessa vastasaapuneiden tutkimukseen on alettu fokusoitua vasta äskettäin. Aihetta sivuavia väitöskirjoja on julkaistu muutamia. Johanna Saario (2012) käsittelee väitöskirjassaan kolme vuotta maassa asuneen Chan Monin (pseudonyymi) oppimista ja Tatjana Rynkänen (2011) on kirjoittanut venäjäksi väitöskirjan venäjänkielisten maahanmuuttajanuorten integroitumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan. Muuten väitöskirjoja peruskouluikässä olevista vastasaapuneista oppilaista ei ole tehty, lukuun ottamatta tutkimusaineistooni kuuluvaa Raimo Salon (2014) väitöskirjaa. Aikuisten vastasaapuneiden kielenoppimista käsitellään esimerkiksi Taina Tammelin-Laineen (2015) väitöskirjan ”Aletaan alusta. Luku- ja kirjoitustaidottomat aikuiset uutta kieltä oppimassa.” artikkeleissa. Suomessa aiheesta tehdyistä tutkimuksista urauurtavana toimii Helsingin ja Tallinnan yliopistojen yhteistyöhankkeena koottu Long Second. Se on alakoulun valmistavan luokan lukuvuoden aikana videoitu ja monikielisesti litteroitu oppijankielikorpus. Long Second ollaan sijoittamassa Kielipankkiin ja siihen voi hakea käyttölupia kielenoppimisen tutkimusta varten. (Jantunen & Pirkola, 2015, 91, 101.)

Raimo Salo (2014) tutki väitöskirjassaan valmistavan luokan opettajien osaamisen kehittymistä valmistavan luokan projektin aikana. Projekti toteutettiin TriPod-mallin avulla kolmivaiheisena. Hän tutki myös, soveltuuko kolmivaiheiseen TriPod-malliin perustava opetus maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetukseen ja kotoutumisen edistymiseen. Tutkimukseen osallistui yhdeksän valmistavan luokan opettajaa, jotka olivat mukana ”Uimaan oppii paremmin vedessä kuin kuivalla maalla” -projektissa, jonka osana käytettiin TriPod-mallin mukaista opetusta. Aineisto on koottu opettajille tehdyin teemahaastatteluin.

Long Second -oppijankorpuksen aineistoon perustuen Maria Ahlholm (2016) selvitti tutkimusartikkelissaan, miten ja milloin venäjänkielinen oppilas alkaa käyttää englantia tukena opiskellessaan suomea. Tutkimus keskittyy näin ollen tutkimaan lingua franca -englannin ilmentymistä oppilaan vuorovaikutuksessa. Tutkimuksen aineisto koostuu kahdeksasta videoidusta oppitunnista.

Mona Ahonen (2016) kartoitti pro gradu -tutkielmassaan, millaisia kokemuksia valmistavan luokan opettajilla on työstään ja millaisia kehitysideoita opettajilla on valmistavaan luokkaan ja opettajien peruskoulutukseen liittyen. Lisäksi hän tutki valmistavan luokan opettajien kokemuksia ammatissaan kehittymisestä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestäminen toimii Oulussa. Tutkimuksen aineistona on kolmen valmistavan luokan opettajan haastattelu, jotka työskentelevät alakoulussa Oulun alueella.

Kuten Ahonen, myös Tuuli Panula ja Aino Parviainen (2016) selvittivät pro gradu -tutkielmassaan, millaisia kokemuksia opettajilla on valmistavan luokan opettamisesta. Heidän tutkimuskohteenaan oli myös se, miten valmistavalla luokalla opiskelevien oppilaiden integroitumista suomalaiseen koulujärjestelmään tuetaan. Tutkimusaineisto koostuu yhdeksästä valmistavan luokan opettajan haastattelusta, jotka toteutettiin kolmella eri paikkakunnalla.

Antti Olavi Kauralan (2016) pro gradu -tutkielmassa tavoitteena oli selvittää maahanmuuttajataustaisten oppilaiden integroitumista suomalaiseen koulujärjestelmään ja sitä, minkälaisia haasteita nämä oppilaat kohtaavat. Hän tutki, miten ja millaisin välinein valmistavan opetuksen opettajat voivat auttaa oppilaita integroitumisessa ja kotoutumisessa. Tutkimuksen aineisto on kerätty sähköpostitse avoimin kyselyin.

Valmistavan luokan opettajien kokemukset koulun ja kodin välisestä yhteistyöstä maahanmuuttajataustaisten perheiden kanssa olivat kiinnostuksen kohteena Mira Härkösen (2013) pro gradu -tutkielmassa. Härkönen halusi tutkia sitä, miten opettajat kuvaavat näitä kokemuksia yhteistyöstä. Tutkimuksen aineisto koostuu yhdeksästä perusopetukseen valmistavan opetuksen opettajan kirjoitelmasta. Kirjoitelmat on kerätty Monikulttuurisuustaitojen kehittäminen kouluyhteisössä -hankkeen (MOKU) yhteyshenkilöiden ja kontaktien avulla.

Turvapaikanhakijaoppilaiden kanssa työskentelevien valmistavan luokan opettajien kokemuksia työstään käsitellään Minna Laitisen (2016) pro gradu -tutkielmassa. Laitinen pyrkii selvittämään tutkimuksessaan myös, millaisia tunteita ja valmiuksia opettajilla on maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kohtaamiseen ja opettamiseen. Tutkimuksen aineisto koostuu seitsemän Itä- ja Pohjois-Suomessa työskentelevän valmistavan opetuksen

opettajan teemahaastattelusta. Opettajilla oli kokemusta valmistavan luokan opettamisesta vain yhdestä kymmeneen kuukauteen.

Miina Gustafsson (2014) tutki pro gradu -tutkielmassaan, millaisissa vuorovaikutustilanteissa perusopetukseen valmistavalla luokalla opiskelevat suomi toisena kielenä -oppilaat käyttivät oma-aloitteisesti suomen kieltä. Tutkimuksessa kiinnitetään huomio siihen, millaisia muutoksia vuorovaikutustilanteissa tapahtuu tutkimusjakson aikana. Gustafssonin tutkielman aineisto koostuu kolmesta videoidusta oppitunnista.

Laura Kuusisto (2016) tarkasteli pro gradu -tutkielmassaan, miten suomen kielen omistulauseen oppiminen näkyy valmistavan luokan vuorovaikutuksessa. Tutkielman tarkoituksena on kartoittaa, miten oppilaiden omistulauseiden käyttö kehittyy lukuvuoden aikana. Erityisessä tarkastelussa ovat viisi oppilasta, joiden ensikieliset kielet ovat viro ja venäjä. Aineisto koostuu kuudesta videoidusta oppitunnista.

Kuten Gustafsson ja Kuusisto, myös Jenni Sistonen (2015) tutki pro gradu -tutkielmassaan kielen oppimista luokkavuorovaikutuksessa. Hän selvitti, miten suomen kielen kieltorakenteen oppiminen kehittyy valmistavan luokan vuorovaikutuksessa. Tutkimuksessa tarkastellaan erityisesti yhden vironkielisen oppilaan kieltorakenteiden oppimista lukuvuoden aikana, mutta myös muut oppilaat ja opettaja otetaan tarkastelussa huomioon. Aineistona on kymmenen videoitua valmistavan luokan oppituntia, viisi syyslukukaudelta ja viisi kevätlukukaudelta.

4.2 Tutkimukset Ruotsissa

Jenny Nilsson Folke (2017) on tehnyt väitöskirjan vastasaapuneiden oppilaiden elämistä kokemuksista ruotsalaisessa koulujärjestelmässä, heidän siirtymistään järjestelmän sisällä ja oppimisen mahdollisuuksista. Väitöskirja koostuu neljästä osatutkimuksesta ja niistä tehdyistä artikkeleista. Tähän tutkielmaan on otettu aineistoksi kaksi näistä neljästä artikkelista. Esittelen seuraavaksi nämä artikkelit.

Jenny Nilsson ja Monica Axelsson (2013) paneutuvat tutkimuksessaan siihen, miten vastasaapuneet oppilaat kokevat opiskeluaikansa valmistavalla luokalla sekä siirtymävai-

heen valmistavalta luokalta tavalliselle luokalle. Nilsson ja Axelsson pyrkivät selvittämään, millaisia pedagogisia ja sosiaalisia resursseja vastasaapuneet oppilaat saavat valmistavilla ja tavallisilla luokilla. Tutkimusartikkeli on osa Nilsson Folken (2017) väitöskirjaa. Tutkimusmateriaali on kerätty kolmesta koulusta viidentoista kuukauden ajanjakson aikana, jolloin 22:ta oppilasta observoitiin ja haastateltiin. Kaikki kolme koulua edustivat eri kokoluokkaa ja jokainen koulu otti vastaan eri määrän vastasaapuneita oppilaita. Tutkimus on toteutettu kolmessa syklistä tämän ajanjakson aikana. Oppilaita seurattiin niin valmistavalla kuin tavallisella luokalla.

Jenny Nilsson Folke (2016) tarkastelee vastasaapuneiden oppilaiden ruumiillistuneita kokemuksia ruotsalaiseen yksikieliseen koulujärjestelmään integroitumisesta. Hänen kiinnostuksensa pohjautuu nimenomaan oppilaiden elämiin kokemuksiin. Tutkimusartikkeli on osa Nilsson Folken (2017) väitöskirjaa. Tähän osatutkimukseen on otettu aineistoksi vain osa kokonaisaineistoa eli yksi koulu, S-koulu, josta viisi oppilasta. Tutkimuksen aineisto koostuu näiden oppilaiden haastatteluista ja luokkahuoneobservoinnista. Oppilaita seurattiin niin valmistavalla kuin tavallisella luokalla.

Ulrika Jepson Wigg (2016) käsittelee vastasaapuneiden oppilaiden koulutien kulkua maahan saapumisesta lähtien ja aina siirtymään valmistavalta luokalta normaaliopetukseen. Jepson Wigg pyrkii selvittämään, miten oppilaiden siirtymät koulujärjestelmässä saataisiin näkymään oppilaalle mahdollisimman merkityksellisinä ajanjaksoina. Hän tarttuu myös kysymykseen siitä, mitä oppilaalle tapahtuu yleisopetukseen integroinnin jälkeen. Tutkimuksen aineisto koostuu opettajien haastatteluista ja opettajien erilaisilla kursseilla kirjoittamista teksteistä. Tutkimukseen osallistui yhteensä 11 ruotsi toisena kielenä -opettajaa, jokainen eri kunnasta.

Kuten Jepson Wigg, myös Niclas Månsson (2016) käsittelee vastasaapuneiden oppilaiden vastaanottamista ja vastasaapuneiden oppilaiden tietä koulumaailmassa. Hän selvittää tutkimuksessaan, miten tämä vastaanotto pyritään kunnissa järjestämään. Tutkimuksen aineisto koostuu kuuden henkilön haastattelusta, joista jokainen edustaa eri kuntaa. Haastattelut on tehty elokuun 2014 aikana. Haastateltavina oli henkilöitä, joilla oli hyvät tiedot siitä, miten kyseisen kunnan alueella otetaan vastasaapuneet oppilaat vastaan. Näitä henkilöitä olivat esimerkiksi koulun vararehtori ja ruotsi toisena kielenä -opettaja.

Vastasaapuneiden oppilaiden kohtaamista käsitellään myös Bouakazin ja Bunarin (2015) tutkimusartikkelissa. He tutkivat miten yhdessä Ruotsin kunnassa sijaitseva vastasaapuneiden koulu toteuttaa käytännössä oppilaiden vastaanottamista ja opetusta. Tutkimukseen osallistui kymmenen oppilasta iältään 13-15 vuotta, joiden kotimaa on Syyria sekä koulun henkilökuntaa. Tutkimuksen aineisto koostuu sekä oppilaiden että opettajien haastatteluista.

Monica Axelsson (2015) tutki, miten vastasaapuneiden oppilaiden kohtaaminen koulun oppiaineiden kanssa toimii kielen opetuksen näkökulmasta. Hän halusi selvittää, miten näiden vastasaapuneiden oppilaiden kielelliset, sosiaaliset ja oppiainekohtaiset tarpeet voidaan täyttää. Tutkimus kartoittaa, miten vastasaapuneiden oppilaiden vastaanottaminen valmistavalle luokalle on järjestetty kolmessa erikokoisessa kunnassa. Tutkimuksen aineisto on kerätty näiden kuntien alueelta yhteensä neljästä koulusta. Aineisto koostuu 16:sta opettajan ja neljän rehtorin haastatteluista, luokkahuoneobservoinnista, valokuvista taulumuistiinpanoista ja valokuvista teksteistä sekä oppilailta että oppikirjoista.

Mehtab Karabas (2012) tutki pro gradu -tutkielmassaan, millaisia opetusmetodeja ja -materiaaleja valmistavan luokan opettajat käyttävät saadakseen vastasaapuneille oppilaille aikaan mahdollisimman tehokasta toisen kielen oppimista. Tutkiakseen kielenoppimista valmistavalla luokalla, Karabas observoi kahdessa eri koulussa kuutta eri opetustilannetta ja haastatteli kahta opettajaa kahdessa eri koulussa.

Kuten Karabas, myös Tuba Ahmed ja Mariana Lefalk (2012) tutkivat pro gradu -tutkielmassaan vastasaapuneiden oppilaiden opettamista valmistavalla luokalla. He selvittivät, miten opetus on yhteydessä integroitumiseen yhteisöön ja millaisia keinoja opettajat käyttävät integraation toteutumiseksi. Tutkimusaineisto on koottu kahdessa koulussa, joissa Ahmed ja Lefalk haastattelivat yhteensä kuutta valmistavalla luokalla työskentelevää opettajaa.

Robin Albertsson ja Emma Ersblad (2015) tutkivat pro gradu -tutkielmassaan, miten valmistava luokka toimii välineenä ruotsin kielen oppimiseen. Lisäksi he tutkivat vastasaapuneiden oppilaiden ruotsalaiseen yhteiskuntaan integroimista. Tutkimuksen tavoitteena on tutkia näitä näkökulmia sekä opettajien että erilaisten kansallisten määräysten valossa

ja vertailla, miten nämä näkemykset eroavat toisistaan. Tutkimuksen aineistona on kansallisten määräysten, esimerkiksi perusopetuksen opetussuunnitelma perusteiden tekstianalyysi ja kahden samalla valmistavalla luokalla opettavan opettajan haastattelu.

4.3 Yhteenveto tutkimuksista

Suomenkielisistä tutkimuksista Gustafssonin, Kuusiston ja Sistosen pro gradu -tutkielmat sekä Ahlholmin tutkimusartikkeli käsittelevät kielen oppimista valmistavan luokan vuorovaikutuksessa ja ne on toteutettu Long Second -oppijankielikorpuksen aineiston pohjalta. Valmistavan luokan opettajien kokemuksia työstään ja siinä kehittämisessä käsiteltiin Ahosen, Härkösen, Laitisen ja Panulan ja Parviaisen pro gradu -tutkielmissa. Valmistavan luokan oppilaiden integraatiota suomalaiseen koulujärjestelmään selvitettiin Kauralan pro gradu -tutkielmassa ja sivuttiin Panulan ja Parviaisen työssä. Salon väitöskirjassa tutkittiin opettajien työssään kehittymistä ja kolmivaiheisen opetusmallin toimivuutta vastasaapuneiden oppilaiden opetuksessa.

Ruotsinkielisissä tutkimuksissa kielen oppimista ja opetusta valmistavalla luokalla tutkittiin Ahmedin ja Lefalkin, Albertssonin ja Ersbladin sekä Karabasin pro gradu -tutkielmissa. Nilsson Folken väitöskirjan kahdessa osatutkimuksessa selvitetään oppilaiden kokemuksia valmistavalla ja tavallisella luokalla opiskelusta. Axelsson, Bouakaz ja Bunar, Månsson ja Jepson Wigg käsittelevät tutkimuksissaan vastasaapuneiden oppilaiden vastaanottamista ja integraatiota ruotsalaiseen koulujärjestelmään.

Tutkimuksissa eniten käytetty tutkimusmetodi on haastattelu, jota ollaan käytetty kahdeksantoista tutkimuksen aineistossani kolmessatoista. Osassa näistä tutkimuksista käytettiin haastattelun lisäksi muutakin metodologia, esimerkiksi luokkahuoneobservointia. Useassa tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena ovat henkilöiden kokemukset, minkä uskon vaikuttavan siihen, että nimenomaan haastatteluja on käytetty. Tutkimuksissa on käytetty aineistona erilaisia valokuvia, kansallisia määräyksiä kuten opetussuunnitelmia, videoituja oppitunteja ja opettajien kirjoitelmia.

Kuten tutkielman johdannossa mainitsen, suomi toisena kielenä ja ruotsi toisena kielenä ovat termeinä melko ongelmallisia. On kuitenkin mielenkiintoista huomata, kuinka nämä

termit ovat juurtuneet käyttöön, sillä lähes jokaisessa tutkimusaineistossani kuuluvassa tutkimuksessa käytetään kyseisiä termejä. Yhdessäkään suomenkielisessä tutkimuksessa ei käytetä termiä vastasaapunut, kun taas lähes jokaisessa ruotsinkielisessä tutkimuksessa käytetään kyseistä termiä. Vaikka Suomessakin opiskelee paljon vastasaapuneen oppilaan määrittelyn alle kuuluvia oppilaita, termi ei ole vielä vakiintunut käyttöön.

5 Perusopetukseen valmistava opetus

Seuraavaksi jäsentelen aiemman tutkimuskirjallisuuden avulla perusopetukseen valmistavasta opetuksesta esiin nousseita seikkoja. Tutkimuksista nousi selkeästi esille neljä teemaa, joista jokaista käsittelen omassa alaluvussaan. Luvussa 5.1 käsittelen vastasaapuneen oppilaan vastaanottoa ja integraatiota koulujärjestelmään, luvussa 5.2 uuden kielen oppimista, luvussa 5.3 kodin ja koulun välistä yhteistyötä ja luvussa 5.4 valmistavan luokan opettajien kokemuksia työstään.

5.1 Vastasaapuneen oppilaan vastaanotto ja integraatio

Oppimisympäristö, jossa vastasaapunut oppilas ymmärtää kieltä ja opetusta sekä pystyy kommunikoimaan muiden oppilaiden ja opettajan kanssa tuo motivaatiota opiskeluun. Valmistavan luokan aikuiset eli ruotsi toisena kielenä opettaja, oman äidinkielen opettaja ja opinto-ohjaaja auttavat oppilasta ja suunnittelevat hänelle opintojen kulun. Tällainen tilanne antaa myös mahdollisuudet oppilaan kehittymiselle ja hyvälle tulevaisuudelle. (Axelsson, 2015, 119.)

Tiedot oppilaan aiemmasta koulutaustasta ja ymmärrys koulunkäynnin määrästä tulisi olla perustana vastaanottamiselle ja integroimiselle (Bouakaz & Bunar, 2015, 285). Jotta oppilaita voidaan opettaa tehokkaasti ja vastata oppilaan tarpeisiin, tarvitaan mahdollisimman paljon tietoa oppilaan aiemmasta kouluhistoriasta (Bouakaz & Bunar, 2015, 280).

Uuden maan koulujärjestelmään sopeutuminen saattaa olla hankalaa oppilaiden taustojen takia. Monen oppilaan lähtömaan koulukulttuuri eroaa huomattavasti suomalaisesta kulttuurista ja tutkimuksista nousi esille, että monet oppilaat saattoivat pelätä opettajaa ja fyysiset rangaistukset olivat tavallisia lähtömaan koulussa. Oppilaat ovat kertoneet, että heidän kotimaassaan opettaja esimerkiksi lyö oppilaita. Opettajat kertovat ratkaisseensa tilanteet keskustelemalla oppilaidensa kanssa ja kertomalla, että koulussa on sääntöjä, mutta fyysinen kuritus ei ole käytössä. (Laitinen, 2016, 48; Panula & Parviainen, 2016, 60.)

Opettajat kokivat, että valmistavan luokan oppilaille yleisopetuksen integraatiotunnit ovat äärimmäisen tärkeitä koulukulttuuriin sopeutumisessa ja kielen oppimisessa. Heidän

mukaansa integraatio tulisi aloittaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. He näkevät miten yleisopetuksen luokassa toimitaan, kuulevat suomen kieltä ja saavat kontakteja suomalaisiin. Integraatio on helppo aloittaa taito- ja taideaineista. (Panula & Parviainen, 2016, 87; Laitinen, 2016, 53.) Myös Jepson Wigg toteaa, että siirtymä valmistavalta luokalta yleisopetukseen sujuu menestyksekkäästi, jos integrointi aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja esimerkiksi liikunnan tai musiikin tunneilla (Jepson Wigg, 2016, 70). Opettajat kokevat tehtäväkseen auttaa vastasaapuneiden oppilaiden yhteiskuntaan kytkeytymistä ja painottavat sen tärkeyttä, että oppilaan integraatio yleisopetukseen aloitetaan heti koulun alkaessa. (Ahmed & Lefalk, 2012, 27.)

Panulan ja Parviaisen (2016, 88) tutkimuksessa opettajat nostavat esiin, että yleisopetukseen integroinnissa tulee mennä oppilaan etu edellä. Integraatiota pyritään toteuttamaan mahdollisimman paljon, mutta siten, että oppilas hyötyy siitä. Näin ollen integraatiotuntien määrät vaihtelevat oppilaskohtaisesti. Oppilaat, joilla on pidempi koulutausta ennen maahanmuuttoa, on helpompi integroida nopeammin normaaliopetukseen joko kokoikäisesti tai muutamiin oppiaineisiin. Ennen maahantuloa vähän koulua käyneet oppilaat tarvitsevat usein pidempään opetusta valmistavalla luokalla. (Axelsson, 2015, 120.) Månsson (2016, 39) huomauttaa myös, että oppilaan vanhempien koulutustaustalla on merkitystä oppilaan oppimiselle.

Vaikka monet tutkimukset painottavat valmistavan luokan oppilaiden mahdollisimman runsasta integraatiota yleisopetukseen, on sillä myös kääntöpuolensa. Nilsson Folken (2016, 832) tutkimuksessa eräs oppilaista kuvaa opiskeluaan sekä valmistavalla että yleisopetuksen luokalla väsyttäväksi. Hän kokee, että yleisopetuksen luokassa kukaan ei huomaa häntä ja hän kokee olonsa usein yksinäiseksi. Samassa tutkimuksessa oppilaat kuvaavat valmistavan opetuksen luokkaa paikkana, jossa he kokevat olonsa rennoksi ja vapaaksi. Yleisopetuksessa he kokevat pelkoa ja epävarmuutta omista kyvyistään sekä pettymystä vuorovaikutuksen puutteesta luokan muiden oppilaiden kanssa. Tämä näkyy oppilaiden fyysisissä reaktioissa; he vetäytyvät luokan reunoille istumaan ja pyrkivät pysymään mahdollisimman huomaamattomina. (Nilsson Folke, 2016, 833–834.) Nilsson ja Axelsson (2013, 154) kertovat tutkimuksensa analyysissä nousseen esiin, että valmistavalta luokalta yleisopetuksen siirtyvät oppilaat kokevat itsensä luokassa ulkopuolisiksi, kun taas valmistavassa luokassa oppilaat kokivat kuuluvansa tiiviisti osaksi ryhmää.

Maahanmuuttajaoppilaisiin suhtautuminen vaihtelee. Osassa Suomea on olemassa vaikiintuneet käytänteet vastasaapuneiden oppilaiden vastaanottoon, mutta osassa nämä oppilaat saavat edelleen aikaan sekavan paniikkitilan. (Panula & Parviainen, 2016, 94.) Opettajien suhtautuminen on tärkeää. Jotkut eivät halunneet maahanmuuttajaoppilasta ryhmäänsä ja kokivat tämän taakaksi, kun taas jotkut opettajat toteuttivat integraatiota positiivisesti ja onnistuneesti. (Laitinen, 2016, 53–54; Kaurala, 2016, 50–51.) Myös Ruotsissa on havaittavissa sama ilmiö. Månssonin (2016, 36) tutkimuksessa haastateltavat kertoivat, että osa opettajista ei halua integroida valmistavan opetuksen oppilaita luokkaansa, sillä heidät koetaan ylimääräiseksi taakaksi. Nilssonin ja Axelssonin (2013, 157) tutkimusaineiston pienimmässä koulussa valmistavan opetuksen opettajien kokemus oli, että yleisopetuksen opettajat eivät osaa käsitellä valmistavalta luokalta tulevia oppilaita ja kokevat, että oppilaat eivät ole valmiita yleisopetuksen piiriin.

Tutkimuksissa nousi esille, että opettajat ovat eri mieltä vuoden mittaisen valmistavan opetuksen riittävydestä. Panulan ja Parviaisen (2016, 95, 97) mukaan opettajien mielipiteet asiasta olivat ristiriitaisia. Osa opettajista koki, että vuodessa oppilaat saavat riittävät taidot yleisopetuksessa pärjäämiseen, kun taas osa opettajista oli sitä mieltä, että vuosi ei nykytuotoisena riitä ja olivat sitä mieltä, että opetusta tulisi pidentää. Ruotsissa tehdyissä tutkimuksissa on huomattu, että valitettavan usein on tavallista, että oppilaan siirryttyä valmistavalta luokalta yleisopetukseen monet tukimuodot katoavat (Axelsson, 2015, 122; Nilsson & Axelsson, 2013, 149).

5.2 Uuden kielen oppiminen

Sistosen (2015, 38) tutkimuksesta käy ilmi, että suomen kielen taito on valmistavan luokan oppilaille usein vähäinen ja luokassa käytetään monia eri kieliä. Monikielisyys onkin hyvin tunnusomaista valmistavalle luokalle. Ahlholm (2016, 99) toteaa, että vaikka valmistavan luokan opetuksen tavoitteena on suomen kielen vahvistaminen, oppilaille voi yllättävästi nousta jostakin toisesta kielestä, tutkimuksen tapauksessa englannista, merkittävä apu ja tuki vuorovaikutuksessa.

Kun kielitaito karttuu, valmistavalla luokalla opiskelevilla oppilaille kielen oppiminen tulee usein näkyväksi koulun arjessa ja yhtäkkiä saattaa huomata oppilaiden menevän suuria hyppäyksiä kielen oppimisessa (Panula & Parviainen, 2016, 61). Kieli ja kielen

oppiminen ovat avainasemassa, jotta vastasaapunut oppilas voi edetä koulutiellään. Uuden kielen oppiminen on lisäksi tärkeässä roolissa, jotta oppilas voi kokea kuuluvansa yhteiskuntaan. (Ahmed & Lefalk, 2012, 23; Jepson Wigg, 2016, 71.)

Sistonen huomasi, että valmistavalla luokalla vuorovaikutuksen kielenä ollessa suomi kieltä opitaan erityisesti puhutun kielen avulla ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Oppilaille muodostui yhteinen oppimisen ympäristö, jossa he oppivat opettajan lisäksi kieltä myös toisiltaan. (Sistonen, 2015, 54.) Ahlholmin (2016, 109) tutkimuksessa kävi ilmi, että venäjänkieliselle suomenoppijalle englannin kielen käyttö on apukeino oman viestintätilan ja sosiaalisen vuorovaikutuksen saavuttamiseen sekä näin ollen ryhmään kuulumisen edistämiseen.

Ahmedin ja Lefalkin (2012, 30) haastattelemat opettajat kertoivat käyttävänsä pienryhmiä, joissa on kielitasoltaan eri vaiheessa olevia oppilaita ja pidemmälle edistyneet voivat auttaa heikompia. Näin kielitaidoltaan heikommät saavat tunteen turvallisesta oppimisympäristöstä ja edistyneemmät oppilaat pääsevät käyttämään taitojaan hyväksi. Kielen oppimisen kielitaidossaan edistyneempien oppilaiden avulla ovat panneet merkille myös Albertsson ja Ersblad (2015, 30).

Gustafssonin (2014, 68) tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että kielellisten taitojen ollessa vielä rajalliset, oppilas voi hyödyntää muiden puheenvuoroja omissa vuoroissaan. Oppilas pystyy näin osallistumaan vuorovaikutukseen ja osoittamaan olevansa orientoitunut opetukseen, vaikka ei vielä osaa itsenäisesti tuottaa kieltä.

Myös Kuusisto (2016, 98) pohti tutkimuksessaan oppilaiden kielen oppimista. Hän toi esille, että erot opettajan ja oppilaiden kielessä ovat suuret ja näin ollen mielti, olisi vertaisoppijan kielellinen malli jopa hyödyllisempi kuin opettajan. Eriytetty valmistavan luokan opetus ei siis hänen mielestään olisi paras ratkaisu, sillä oppilaat tarvitsisivat kielellisiä malleja muilta oppilailta. Panulan ja Parviaisen (2016, 68) tutkimuksessa nousi myös ilmi huoli siitä, että valmistavalla luokalla opiskelevat oppilaat viettävät kaiken aikansa keskenään ja eivät kuule tarpeeksi suomen kieltä ja tämän vuoksi olisi kannattavaa kokeilla, olisiko oppilaille sittenkin hyödyllisempää opiskella alusta lähtien yleisopetuksen luokassa.

Tämän vuoksi on mielenkiintoista, että Bouakaz ja Bunar tutkivat koulua, jossa on vain vastasaapuneita oppilaita. Tutkimuksen mukaan vastasaapuneiden koulussa oppilaat saavat opiskella kouluympäristössä, jossa on turvaa ja opiskelurauha. Ainoa asia mitä koulusta puuttuu, ovat ruotsia äidinkielenään puhuvat oppilaat. Kieltä ei voi oppia vain kielioppisääntöjen perusteella, vaan sitä tulee myös kuulla. Tämä on kyseisessä koulussa kuitenkin ratkaistu tekemällä yhteistyötä toisten koulujen kanssa. (Bouakaz & Bunar, 2015, 283.)

Oppilaat, jotka ovat opiskelleet sekä valmistavalla että yleisopetuksen luokalla, nostavat esiin eron opettajien opetustyylien välillä. Oppilaiden kokemusten perusteella valmistavan luokan opettaja osaa selittää opetettavan asian kielellisesti ymmärrettävästi, toisin kuin yleisopetuksessa työskentelevä opettaja. Kun oppilaat kokevat opetuksen yleisopetuksessa liian vaikeaksi, se ei ole yleensä johdu kyseisen aineen osaamattomuudesta, vaan siitä että oppilas ei kielellisesti ymmärrä opetettavaa asiaa. Yleisopetuksessa opettavat opettajat eivät osaa selittää opetettavia asioita sellaisin termein, että valmistavan luokan oppilas voisi ymmärtää ne. (Nilsson ja Axelsson, 2013, 146.)

5.3 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Tutkimuksissa moni opettaja nosti esille kodin ja koulun välisen yhteistyön tärkeyden perusopetukseen valmistavassa opetuksessa (Härkönen, 2013, 40; Panula & Parviainen, 2016, 76). Opettajat kokivat yhtenä kodin ja koulun yhteistyön merkittävimpänä tehtävänä maahanmuuttajaperheen kotoutumisen. Opettajaa ei nähdä vain lapsen, vaan koko perheen kotouttajana koulumaailman kautta. Näin siksi, että koulu on maahanmuuttajaperheelle ensimmäisiä yhteyksiä suomalaiseen yhteiskuntaan ja opettajat antavat perheille paljon tukea ja tietoa. Yhteistyö nähdään merkityksellisenä molemmille osapuolille ja opettajat ovat myös kiinnostuneita oppilaiden taustoista. (Härkönen, 2013, 40–41.)

Tulkin käyttö on keskeinen kommunikaatiokeino kodin ja koulun välillä. Tulkin paikallaolo on erityisen tärkeää kaikille osapuolille virallisissa tapaamisissa, jotta vanhemmat ymmärtävät varmasti lapsen koulunkäyntiin liittyvät asiat oikein. Vaikka vanhemmat osaisivat jo suomea jonkin verran, tulkki pyydetään yleensä paikalle ymmärtämisen varmistamiseksi. (Ahonen, 2016, 45; Panula & Parviainen, 2016, 76–77.)

Tärkeänä nähtiin myös opettajan kyky luoda luottamuksellinen suhde itsensä ja vanhempien välille. Näin kodin ja koulun välistä yhteistyötä voidaan toteuttaa tehokkaasti. Tulee kuitenkin huomioida, että aina luottamusta ei pystytä esimerkiksi kulttuurierojen takia saavuttamaan ja se täytyy valitettavasti hyväksyä. (Härkönen, 2013, 46.)

Vaikka yhteistyö nähdään merkityksellisenä, se on usein myös haasteellista. Haasteita aiheuttavat muun muassa yhteisen kielen puute, vanhempien kirjoitus- ja lukutaidottomuus ja se, jos tulkkiin ei ole mahdollisuutta. (Härkönen, 2013, 50.) Myös Ahosen (2016, 49) ja Laitisen (2016, 61) tutkimuksissa nousevat esille yhteisen kielen puuttumisesta aiheutuvat ongelmat.

5.4 Opettajien kokemukset työstään

Valmistavan luokan opettajat kokevat oppilaidensa edistymisen seuraamisen hyvin palkitsevaksi. Valmistavalla luokalla opiskelevien oppilaiden motivaatiota koulutyöhön kuvattiin korkeaksi ja heillä on intoa oppia. (Laitinen, 2016, 51; Panula & Parviainen, 2016, 61–62.) Oppilaiden edistymisen lisäksi moni opettajista koki myös oppivansa oppilailtaan ja innostumaan nähdessään oman työnsä kantavan hedelmää (Panula & Parviainen, 2016, 63). Myönteiset kokemukset opetuksessa onnistumisesta vahvistavat opettajan positiivista kuvaa opettajuudestaan (Salo, 2014, 146).

Ahosen (2016, 55) tutkimuksessa käy ilmi, että valmistavan luokan opettajien mielestä opettajankoulutuksen tulisi valmistaa paremmin monikulttuurisuustyöhön. Opettajankoulutukseen tulisi liittää opintoja koskien monikulttuurisuutta ja S2-opintoja.

Tutkimuksen perusteella valmistavan luokan opettajat pitivät työssään vapaudesta ja itsenäisyydestä. Opetuksessa on mahdollista edetä oppilaiden osaamisen tahdissa ja opetussuunnitelma ei ohjaa niin paljoa opetusta kuin yleisopetuksessa. Opettajat kuitenkin kokivat, että liika vapauskaan ei ole hyvästä ja kaipasivat tarkempaa määrittelyä opetussuunnitelmassa esimerkiksi oppiainesisältöihin. (Panula & Parviainen, 2016, 69.)

Moni opettaja kokee resurssit työtä rajoittavana tai mahdollistavana. Resurssien määrät valmistavaan opetukseen vaihtelevat paikasta riippuen, joten opettajat kokevat erilaisia epäkohtia. (Panula & Parviainen, 2016, 66.) Valmiin materiaalin puute nähdään runsaasti

lisätöitä teettävänä (Laitinen, 2016, 54). Opettajilla on erilaisia kokemuksia materiaalien saatavuudesta ja hyväksi havaittuja materiaaleja on voitu jakaa opettajien kesken. Moni opettaja kaipasi valmista materiaalia helpottamaan työtään, mutta näkivät myös valmiin aineiston vähyyden mahdollisuutena toiminnallisuuteen ja luovuuteen. (Panula & Parviainen, 2016, 70–71.) Karabasin (2012, 36–37) haastattelema opettaja toteaa, että opettajan on tärkeää olla luova suunnitellessaan opetustaan. Opetukseen voi käyttää hyvin luovia opetusmenetelmiä; oppilaat voivat leikkiä arvausleikkejä, pelata pelejä ja koota palapelejä.

Moniammatillinen yhteistyö antaa tukea opettajille. Muun muassa Panulan ja Parviaisen (2016, 73 – 74) tutkimuksessa käy ilmi, että opettajat kokivat saavansa tukea oppilashuoltoryhmältä, koulupsykologilta, S2-opettajalta ja tulkeilta. Tutkimuksista nousee esille myös huomio siitä, että valmistavan opetuksen opettajalla on erityisiä vaatimuksia. Kauralan (2016, 54) mukaan valmistavan luokan opettajan tulee olla oppilaille turvallinen aikuinen, vahva persoona ja ammattitaitoinen opettaja, jonka työhön liittyy myös vahvasti sosiaalityön elementtejä. Salon (2014, 146) mukaan valmistavan luokan opettajien omat arvot ja asenteet ovat hyvin tärkeässä asemassa. Aito välittäminen on tärkeää.

6 Pohdintaa

Tässä tutkimuksessa on selvitetty millaista tutkimusta perusopetukseen valmistavasta opetuksesta ja siinä opiskelevista vastasaapuneista oppilaista on tehty. Alaluvussa 6.1 ko-koan yhteen tutkimusten tuloksia, luvussa 6.2 pohdin tutkielman luotettavuutta ja luvussa 6.3 esittelen mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

6.1 Tutkimustulosten yhteenveto

Tutkimuksista nousevat tulokset on jaoteltu luvussa 5 neljään eri teemaan: oppilaan integraatio ja vastaanotto, uuden kielen oppiminen, kodin ja koulun välinen yhteistyö ja opettajien kokemukset työstään. Vastasaapuneen oppilaan integroiminen osaksi yleisope-tusta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa pidetään hyvin tärkeänä (Ahmed & Lefalk, 2012, 27; Jepson Wigg, 2016, 70; Laitinen, 2016, 53; Panula & Parviainen, 2016, 87). Vaikka tutkimuksista nouseva mielipide oli, että yleisopetukseen integroiminen on hy-väksi vastasaapuneelle oppilaalle, Nilsson Folken (2016, 832) tutkimuksessa saatiin ris-tiriidassa olevia tuloksia. Hänen haastattelemansa sekä valmistavalla että yleisopetuksen luokalla opiskelevat oppilaat kertoivat kokevansa yleisopetuksen luokassa yksinäisyyttä, pelkoa ja epävarmuutta omista taidoista, kun taas valmistavalla luokalla he pystyivät ren-toutumaan.

Uuden kielen opiskelu ja oppiminen nähtiin parhaimpana edellytyksenä uuteen kotimaa-han, sen koulujärjestelmään ja yhteiskuntaan sopeutumisessa (Ahmed & Lefalk, 2012, 23; Jepson Wigg, 2016, 71). Tutkimuksissa nostettiin esille, että oppilaat eivät opi kieltä pelkästään opettajalta, vaan että kielitaitoa opitaan myös muilta oppilailta. Oppilaat op-pivat kieltä toisilta oppilailta niin valmistavan luokan kuin yleisopetuksen luokan vuoro-vaikutuksessa. (Sistonen, 2015, 54; Ahmed & Lefalk, 2012, 30; Albertsson & Ersblad, 2015, 30.)

Kodin ja koulun välinen yhteistyö ja koko perheen kotouttaminen nähtiin tutkimuksissa tärkeänä (Härkönen, 2013, 40; Panula & Parviainen, 2016, 76). Yhteistyö nähtiin merki-tyksellisenä, mutta sille asettivat haasteita muun muassa kielitaidon puute, vanhempien luku- ja kirjoitustaidon puute ja se, että tulkin käyttö ei ole aina mahdollista. (Ahonen, 2016, 49; Härkönen, 2013, 50; Laitinen, 2016, 61.)

Opettajat kuvasivat työtään valmistavalla luokalla palkitsevaksi (Laitinen, 2016, 51; Panula & Parviainen, 2016, 61–62). Onnistumisen kokemukset rakensivat opettajille myönteistä kuvaa omasta opettajuudesta (Salo, 2014, 146). Kuitenkin resurssien puute ja niiden epätasainen jakaantuminen sekä valmiiden oppimateriaalien vähäisyys nähtiin lisätöitä teettävänä (Panula & Parviainen, 2016, 66, 70–71; Laitinen, 2016, 54).

6.2 Luotettavuus

Tutkimuksessani oli sekä suomen- että ruotsinkielistä tutkimuskirjallisuutta. Ruotsinkielisen kirjallisuuden mukaan ottaminen heikentää tutkimukseni luotettavuutta, sillä olen voinut ymmärtää ja kääntää asioita väärin suomen kielelle. Ruotsinkielisten tutkimusten mukaan ottaminen oli kuitenkin tietoinen valinta, sillä Ruotsissa on tehty pidempään tutkimusta vastasaapuneista oppilaista. Ruotsin koulujärjestelmä on myös lähellä Suomen koulujärjestelmää, joten tutkimusten tulokset ovat vertailtavissa.

Käytän työssäni useita pro gradu -tutkielmia, mitkä vähentävät työni luotettavuutta. Muun tutkimuksen puutteen takia olen kuitenkin valinnut käyttäväni näitä töitä. Tämä kertoo siitä, että tutkimusta aiheesta tarvitaan lisää. Olen lisäksi tekstissäni ja taulukossa selkeästi käsitellyt pro gradut -tutkielmat erillään väitöskirjoista ja tutkimusartikkeleista. Tutkimukseni luotettavuutta kuitenkin lisää uusien lähteiden käyttö. Kaikki tutkimuskirjallisuuteeni kuuluvat tutkimukset on julkaistu vuosina 2012–2017, joten tutkimustieto on tuoretta.

En ole ottanut tähän kirjallisuuskatsaukseen mukaan kaikkia perusopetukseen valmistavasta opetuksesta tehtyjä tutkimuksia. Työni luotettavuutta heikentää hieman se, että se ei tarjoa sataprosenttista kattavuutta aiemmin tehdyistä tutkimuksista. Työni luotettavuutta lisää kuitenkin mielestäni se, että tutkimuksien aikarajaus on perusteltu ja olen aineistohakua tehdessäni etsinyt juuri tähän tutkimukseen soveltuvaa tutkimuskirjallisuutta.

6.3 Jatkotutkimus

Kuten luvussa 6.2 mainitsen, tuoreen tutkimuskirjallisuuden puuttuminen kertoo siitä, että tutkimusta vastasaapuneiden oppilaiden valmistavalla luokalla opiskelusta tulisi

tehdä lisää. Tutkimuksen aineistostani voidaan huomata Ruotsin olevan Suomea edellä tämän alan tutkimuksen saralla. Ruotsilla on pitkä maahanmuuttohistoria ja maahanmuuton Suomeen lisääntyessä tutkimusta ollaan alettu tekemään täälläkin. Siitä kertoo viime vuosina aiheesta tehtyjen pro gradu -tutkielmien runsas määrä.

Kuten olen aiemmin maininnut, suomi toisena kielenä ja ruotsi toisena kielenä -termejä käytetään niiden ongelmallisuudesta huolimatta paljon. Olisi aiheellista tutkia näiden termien käyttöä ja sitä, kuinka usein toinen kieli on relevantti ilmaus vastasaapuneen oppilaan kielenoppimisesta puhuttaessa.

Toivon, että pystyn käyttämään tätä työtä tulevan pro gradu -tutkielmani pohjana, sillä olen kiinnostunut jatkamaan tutkimusta vastasaapuneiden oppilaiden opiskelusta perusopetukseen valmistavalla luokalla. Sain paljon uutta tietoa aiheesta tätä työtä kirjoittaessa ja tiedän, että valmistava opetus ajankohtainen sekä Suomessa liian vähän tutkittu alue.

Lähteet

- Ahlholm, M. (2016). Englanti venäjänkielisen alakoululaisen suomen kielen oppimisen tukena. *AFinLA-E: Soveltavan Kielitieteen Tutkimuksia*, (8), 93-112. Saatavilla: <https://journal.fi/afinla/article/view/53774>.
- Ahmed, T., & Lefalk, M. (2012). Lärande för integration - En kvalitativ studie om att arbeta med nyanlända elever i förberedelseklass. Pro gradu -tutkielma. Göteborgin yliopisto. Saatavissa: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/31528/1/gupea_2077_31528_1.pdf
- Ahonen, M. (2016). ”Se on aina koko koulun asia.” Valo-opettajat perusopetukseen valmistavaa opetusta kehittämässä. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto. Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201701131076.pdf>
- Albertsson, R., & Ersblad, E. (2015). Undervisning för nyanlända elever. Förberedelseklassen som instrument för språkinläring och integrering på nationell- och skolnivå. Pro gradu -tutkielma. Uppsalan yliopisto. Saatavissa: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:817052/FULLTEXT01.pdf>
- Axelsson, M. (2015). Nyanländas möte med skolans ämnen i ett språkdidaktiskt perspektiv. Teoksessa N, Bunar (toim.), *Nyanlända och lärande: Mottagande och inkludering* (1.p.) (s. 81–138). Stockholm: Natur & Kultur.
- Bouakaz, L., & Bunar, N. (2015). Diagnos: Nyanländ. Teoksessa N, Bunar (toim.), *Nyanlända och lärande: Mottagande och inkludering* (1.p.) (s. 263–290). Stockholm: Natur & Kultur.
- Bunar, N. (2015). *Nyanlända och lärande: Mottagande och inkludering* (1. p.). Stockholm: Natur & Kultur.
- Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys 2003. Helsinki: WSOY. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/111628_KIELITAIDON_TASOJEN_KUVAUS-ASTEIKKO.pdf
- Gustafsson, M. (2014). ”Opettaja, saaks sanoa?”: Pitkittäistutkimus suomi toisena kielenä -oppilaiden oma-aloitteisesta suomen kielen käytöstä alakoulun perusopetukseen valmistavassa opetuksessa. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/135219>
- Härkönen, M. (2013). ”Tässä työssä on elämän makua”: Perusopetukseen valmistavan opetuksen opettajien kokemuksia kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/41677/URN:NBN:fi:jyu-201306031880.pdf?sequence=1>
- Jantunen, J., & Pirkola, S. (2015). Oppijansuomen sähköiset tutkimusaineistot. Nykytilanne. *Virittäjä*, (1). Saatavilla: <https://journal.fi/virittaja/article/view/46508>.

- Jepson Wigg, U. (2016). Betydelsefulla skeden – från introducerande till ordinarie undervisning. Teoksessa P, Lahdenperä & E, Sundgren (toim.), *Skolans möte med nyanlända* (s. 65–91). Stockholm: Liber.
- Karabas, M. (2012). Hur arbetar lärare med nyanlända elevers andraspråksinläring i förberedelseklasser? En kvalitativ studie om undervisningsmetoder och material för nyanlända elever i förberedelseklasser. Pro gradu -tutkielma. Södertörnin yliopisto. Saatavissa: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:583352/FULLTEXT01.pdf>
- Kaurala, A. O. (2016). Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden integraation haasteet suomalaisessa koulujärjestelmässä. Valmistavan opetuksen opettajien näkemyksiä aiheesta. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto. Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201606042301.pdf>
- Kuusisto, L. (2016). Pitkittäistutkimus omistuseläiseen omaksumisesta alakoulun valmistavalla luokalla. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/179118>
- Laitinen, M. (2016). Opettajien kokemuksia perusopetukseen valmistavasta opetuksesta turvapaikanhakijaoppilaiden kanssa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/52523/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201612275255.pdf?sequence=1>
- Månsson, N. (2016). Kommunala strävanden för nyanlända elevers vägar in i skolan. Teoksessa P, Lahdenperä & E, Sundgren (toim.), *Skolans möte med nyanlända* (s. 29–48). Stockholm: Liber.
- Nilsson Folke, J. (2016). ‘Sitting on embers’: a phenomenological exploration of the embodied experiences of inclusion of newly arrived students in Sweden. *Gender and Education*, 28(7), 823-838.
- Nilsson Folke, J. (2017). Lived transitions: Experiences of learning and inclusion among newly arrived students. Stockholm: Stockholm University. Saatavissa: <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1052228/FULLTEXT01.pdf>
- Nilsson, J., & Axelsson, M. (2013). “Welcome to Sweden”: Newly arrived students’ experiences of pedagogical and social provision in introductory and regular classes. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 6(1), 137-164.
- Panula, Tuuli & Parviainen, Aino. (2016). Opettajien kokemuksia valmistavan luokan opettamisesta. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/49893/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201605232671.pdf?sequence=1>

- Perusopetuslaki 628/1998. Annettu Helsingissä 21.8.1998. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perusopetuslaki>
- PeVaOPS (2015). Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015. Helsinki: Opetushallitus.
- Rynkänen, T. (2011). Russkoâzyčnye molodye immigranty v Finlândii: Integraciâ v kontekste obučeniâ i ovladeniâ âzykom. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/43856/978-951-39-4554-1_2011.pdf?sequence=1
- Saario, J. (2012). Yhteiskuntaopin kieliympäristö ja käsitteet: Toisella kielellä opiskelevan haasteet ja tuen tarpeet. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37328/9789513946272.pdf?sequence=1>
- Salo, R. (2014). Opettajien osaamisen ja opetuksen kehittäminen perusopetukseen valmistavassa opetuksessa. Oulu: Oulun yliopisto. Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789526206745.pdf>
- Sistonen, J. (2015). Kieltoverbin oppiminen valmistavan luokan vuorovaikutuksessa. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Skollag 2010/800. Annettu 23.06.2010. Saatavissa: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800#K10
- Tammelin-Laine, T. (2014). Aletaan alusta: Luku- ja kirjoitustaidottomat aikuiset uutta kieltä oppimassa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/44822/978-951-39-5997-5.pdf?sequence=3>